

Ikke kunstfiendtlig i seg selv

Byråkratiet er blitt demonisert, men dagens kulturbyråkrati fungerer ikke i tråd med det fiendebildet som er skapt.

Debatten om det voksende kulturbyråkratiet har gått i Aftenposten i september og oktober.

Debatt kulturbyråkratiet

SIGRID RØYSENG
rådgiver i Norsk
kulturråd, FOU-sesjonen

Frykt for byråkratiets skadevirkninger er godt innarbeidet i kunstlivet. I Minerva 25. september kan vi lese at det er blitt langt flere kulturbyråkrater. Det tegnes et bilde av et kulturbyråkrati som eser ut. Dette gjentas av Nicolai Strøm-Olsen, journalisten bak artikkelen i Minerva, i et debattinnlegg i Aftenposten 13. oktober. Problemet synes ikke bare å være kulturbyråkratiet størrelse. Byråkratiet sees som kunstfiendtlig i seg selv. Bildene av et byråkrati som kveler kunsten, baserer seg imidlertid på stereotyper av byråkratiet som kan avlives av forskning.

Stereotyper. Byråkratifrykten tar grovt sett to former. Den første går ut på at kulturbyråkratiet er forvokst og derfor bruker ressurser som hadde kommet bedre til nytte i kunst- og kulturproduksjonen. Kulturministerens stadi-ge utspill om å minske kostnads-krevende byråkrati og frigjøre ressurser til kunstnerisk virksom-

het hører hjemme her. Dette er et typisk eksempel på ideologien bak New Public Management hvor byråkrati oppfattes som unødig dyrt og lite resultatorientert.

Den andre byråkratifrykten går ut på at byråkrater og kunstnere tenker stikk motsatt av hverandre. Byråkratene forbindes med regelslaveri, paragrafrytteri og formalisme; kunstnerne med regelbrudd og grenseoverskridelse. Slik fremstår byråkratiet blotte nærvær i kunsten som en trussel. Denne frykten kan føres tilbake til Max Webers skrekkevisjon om at byråkratiseringen av samfunnet stenger oss inne i et jernbur av rasjonalitet. Det sakrale ved kunst og religion svekkes. Budskapet i Minerva ligner på Webers skrekkevise: Jo flere kulturbyråkrater, desto mer råder byråkratisk tenkning. Resultatet er at kunstens tenkemåte fortrennes.

Hva skjer når vi hekter de to formene for byråkratifrykt sammen? Svaret er en retorikk som hindrer oss i å se hva som foregår. Byråkratiet er demonisert og blir ensbetydende med alt som hemmer kunsten. Når Minerva konsekvent omtaler økningen av antallet kulturadministratører som byråkratisering, leder det derfor uvegerlig til én konklusjon. Noe er alvorlig galt i kunstlivet. Men stemmer det?

Kulturbyråkratiet er i dag sterkt profesjonalisert. Administratorene skifter med stadig mer spesialiserte utdanninger fra høyskoler som tilbyr studier skreddersydd for dette arbeidsmarkedet. Hva skjer når velutdannede administratører møter kunstinstitusjonene?

Min doktorgradsstudie om kunstledelse ved Det Norske Teatret, viser at det eksisterer et klart skille mellom kunstnerne og administrasjonens arbeidsfelt. Kunstneriske beslutninger er forbudt område for administrasjonen. Om administratorene mener noe om repertoar og rollebesetning, er det ikke god tone å gi uttrykk for det i situasjoner hvor slike valg tas. For å få tillit må administratorene vise at dette er spørsmål som ligger utenfor deres kompetanse. Alt hva de måtte mene om det kunstneriske, anses som amatørrens og dilettantens synspunkter. Salgstæmet kan for eksempel ikke be regissøren endre en sluttscene for å gjøre stykket mer markedsvennlig. De vet godt at teatret ikke primært er en kommersiell bedrift.

Troen på kunsten. Administratorenes aksept ved teatret står og faller på at de slutter seg til kunstens verdier - kunstens tenkemåte. Administratorene kan ikke ha sin egen dagsorden. For å rettferdiggjøre sine roller må de tro på teatrets verdi. Salgs- og økonomimedarbeiderne kan derfor ikke opptre som om inntekte de bidrar til å skape, er et isolert mål. Målet med inntektene er å realisere kunstens verdier. Administrasjonen er således et redskap for kunsten. Kulturbyråkratiet fungerer ikke i tråd med Minervas trusselbilde. Administratorenes lojalitet til kunstens verdier er ikke mindre enn lojaliteten til byråkratisk logikk. Byråkratiet er ikke kunstfiendtlig i seg selv.